

Sverige

Om min ansökan ska handläggas i det här landet - Sverige

Det finns i huvudsak tre olika sätt att få kompensation för skador på grund av brott. Dessa är

- Skadestånd som gärningspersonen är skyldig att betala
- Försäkringsersättning på grund av privata, kollektiva eller allmänna försäkringar
- Statlig brottsskadeersättning

Reglerna för de olika ersättningstyperna skiljer sig åt. Den följande informationen gäller endast den statliga brottsskadeersättningen.

För vilken typ av brottslighet kan jag få ersättning?

I princip kan brottsskadeersättning lämnas för alla typer av brott, men möjligheterna till ersättning varierar med typen av skada.

Personskada kan ersättas vid alla typer av brott om personskadan är en naturlig följd av brottet.

Ersättning kan vidare ges för den skada det innebär att någon allvarligt kränker en annan person genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person (t.ex. misshandel, våldtäkt), frihet (t.ex. olaga frihetsberövande) eller frid (t.ex. olaga hot).

Ersättning för sakskada (t.ex. vid stöld eller skadegörelse) eller ren förmögenhetsskada (t.ex. vid bedrägeri) lämnas bara i vissa fall.

Barn som bevittnat ett brott som varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos barnet i förhållande till en närstående kan också få brottsskadeersättning.

För vilken typ av skada kan jag få ersättning?

Ersättning kan lämnas för personskada, kränkning och till barn som bevittnat brott mellan närstående. I vissa undantagsfall kan ersättning lämnas för sakskada eller ren förmögenhetsskada.

Vid personskada kan ersättning lämnas för:

- Sjukvårdskostnader och andra kostnader för den skadelidande samt i skälig utsträckning till den som står den skadelidande särskilt nära
- Skada på kläder, glasögon och liknande som den skadelidande bar på sig vid skadetillfället
- Inkomstförlust
- Fysiskt och psykiskt lidande av övergående natur (sveda och värk)
- Fysiskt och psykiskt lidande av bestående art (utseendemässigt lyte eller andra bestående men)

Om en personskada lett till döden, kan ersättning lämnas för:

- Begravningskostnad och i skälig omfattning även annan kostnad till följd av dödsfallet
- Förlust av underhåll (under vissa förutsättningar)
- Personskada som till följd av dödsfallet drabbat någon som stod den avlidne särskilt nära

När ersättning för inkomstförlust och förlust av underhåll bestäms avräknas andra förmåner som den skadelidande har rätt till (t.ex. sociala förmåner, pension eller ersättningar från arbetsgivaren)

Vid brott som riktats mot den skadelidandes person, frihet eller frid som inneburit en allvarlig kränkning av den personliga integriteten kan ersättning för kränkning lämnas.

Ersättning för sakskada, t.ex. stulen eller skadad egendom lämnas bara undantagsvis. Sådan ersättning kan lämnas om brottet begåtts av någon som med tvång har varit omhändertagen av samhället, t.ex. som intagen på kriminalvårdsanstalt, häkte eller vissa institutioner för vård under tvång (så kallade rymlingsfall). Ersättning kan också lämnas i särskilt ömmande fall när den skadelidandes möjligheter att försörja allvarligt har försvårats genom skadan eller ersättningen annars framstår som särskilt angelägen.

Ersättning för ren förmögenhetsskada som kan uppstå t.ex. vid bedrägeri eller förskingring lämnas mycket sällan. Ersättning kan endast bli aktuell vid rymlingsfall om det finns särskilda skäl eller i särskilt ömmande fall – när den skadelidandes möjligheter att försörja sig allvarligt har försvårats genom skadan eller ersättningen annars framstår som särskilt angelägen.

Ersättning till barn som bevittnat brott som varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos barnet i förhållande till en närstående person lämnas typiskt sett när barnet sett eller hört våld eller hot mellan föräldrar eller andra närstående personer som barnet har en nära och förtroendefull relation till.

Kan jag få ersättning om jag är anhörig eller i beroendeställning till ett brottsoffer som har avlidit till följd av ett brott? Vilka anhöriga eller personer i beroendeställning kan få ersättning?

Ja, ersättning kan betalas enligt vad som anges ovan. Vid personskada hos en nära anhörig till den avlidne betalas vanligtvis en schabloniserad ersättning för sveda och värk.

De personer som kan få ersättning för personskada är typiskt sett partner, föräldrar och barn till den avlidne samt syskon som bodde tillsammans med den avlidne. Vuxna syskon som inte bodde tillsammans med den avlidne har vanligtvis inte rätt till ersättning.

Kan jag få ersättning om jag är anhörig eller i beroendeställning till ett brottsoffer som inte har förlorat livet? Vilka anhöriga eller personer i beroendeställning kan få ersättning i detta fall?

När en skada inte lett till döden kan det i vissa särskilda fall lämnas ersättning för indirekt personskada till en person som stod den skadelidande särskilt nära. De fall då sådan ersättning kan bli aktuell är när den skadelidande tillfogats svåra skador och befunnit sig i ett livshotande tillstånd under en inte obetydlig tid eller när den närstående bevittnat skadehändelsen och detta har orsakat en psykisk personskada hos den anhörige.

Personkretsen som kan ha rätt till sådan ersättning är densamma som när den skadade avlidit till följd av ett brott.

Kan jag få ersättning om jag inte är medborgare i ett EU-land?

Om brottet har begåtts i Sverige kan ersättning lämnas oberoende av vilket nationalitet en skadelidande har eller vilket land denne bor i. Om brottet och den skadelidande har så ringa anknytning till Sverige att det inte är rimligt att skadan ersätts av staten lämnas däremot inte ersättning. Detta undantag tillämpas restriktivt. En medborgare i ett annat EU-land som utsätts för ett uppsåtligt våldsbrott i Sverige omfattas inte heller av undantaget.

Kan jag ansöka om ersättning här i landet om jag bor här eller kommer härifrån (dvs. bosättnings- eller medborgarskapslandet) även om brottet har begåtts i ett annat EU-land? Kan jag agera på det sättet i stället för att begära ersättning i det land där brottet ägde rum? Om ja, under vilka förhållanden?

Ja, om man bor i Sverige kan ersättning sökas i Sverige även om brottet har begåtts i ett annat land, inom eller utanför EU.

Principen är att en skada för ett brott i första hand ska ersättas i det land där brottet begicks. Om skadan inte kan ersättas alls eller inte fullt ut i det landet kan en skadelidande som bor i Sverige istället ha rätt till brottsskadeersättning från svenska staten.

Om brottet begicks i ett annat EU-land och ersättning kan ges för det aktuella brottet i det landet kan den som söker ersättning i Sverige få hjälp av Brottsoffermyndigheten i kontakterna med det land där brottet begicks. Under vissa förutsättningar kan svensk ersättning betalas ut innan rätten till ersättning har prövats i det andra EU-landet.

Om ersättning för skadan inte kan betalas i det andra EU-landet prövas rätten till ersättning istället enligt svenska regler.

Måste jag ha anmält brottet till polisen först för att kunna begära ersättning?

Ja, brottet måste vara polisanmält och det ställs också krav på att den skadelidande har medverkat i polisutredningen.

Måste jag avvakta utgången av en eventuell polisutredning eller brottmålsprocess innan jag kan kräva ersättning?

Ja, ersättning kan mycket sällan ges innan polisutredning och eventuell domstolsprövning är klar.

Måste jag först kräva ersättning av gärningsmannen – om denne har identifierats?

Om gärningspersonen är känd krävs i princip att gärningspersonen har fällts för brottet för att statlig ersättning ska kunna betalas. Det är också i första hand den som vållat skadan som ska ersätta denna, vilket i princip innebär att krav måste ställas mot gärningspersonen i första hand. Om det däremot finns utredning som klart visar att gärningspersonen saknar förmåga att betala ett skadestånd kan ersättning betalas utan att den skadelidande först kräver gärningspersonen.

Om gärningsmannen inte är identifierad eller dömd, har jag ändå möjlighet att få ersättning? Om ja, vilken bevisning måste jag lägga fram för att styrka min ansökan?

Ja, om gärningspersonen inte är identifierad och polisutredningen därför lagts ned kan man ha rätt till ersättning. Bedömningen av brottet och rätten till ersättning baseras i sådana fall i huvudsak på polisutredningens innehåll. Utöver detta krävs att den skadelidande lägger fram utredning som visar vilken skada som uppkommit till följd av brottet.

Finns det någon tidsfrist för ansökningar om ersättning?

Ja, det finns en ansökningsfrist om tre år som beräknas enligt följande:

Om det finns en dom avseende brottet – ansökan ska ske inom tre år från dagen då domen vann laga kraft (inte längre gick att överklaga).

Om polisutredningen lades ned – ansökan ska ske inom tre år från dagen då beslut om att lägga ned utredningen fattades.

Om någon polisutredning inte inleddes – ansökan ska ske inom tre år från dagen för brottet.

Barn som blivit utsatt för brott innan 18 års ålder har alltid rätt att ansöka om ersättning till den dag han eller hon fyller 21 år.

Om det finns synnerliga skäl kan en ansökan prövas även om den kommit in för sent. Exempel på synnerliga skäl kan vara att sökanden på grund av en svår sjukdom inte kunnat ansöka om brottsskadeersättning i rätt tid.

Vilka förluster och utgifter täcker ersättningen?

Täcker ersättningen till exempel:

a) För brottsoffret:

- Materiell (icke-psykisk) skada:

- *Sjukvårdskostnader för skada (sjukvård – ambulans- och sjukhusvård, återhämtning)*

Ja – i den mån ersättning inte lämnas från annat håll.

- *Ytterligare behov eller kostnader som uppstår till följd av personskada (t.ex. vård och assistans, tillfällig och permanent behandling, långvarig rehabilitering genom sjukgymnastik, anpassning av bostad, särskilda hjälpmedel m.m.).*

Ja – i den mån ersättning inte lämnas från annat håll.

- *Permanent skada (t.ex. invaliditet och andra permanenta funktionsnedsättningar).*
  - *Inkomstbortfall under sjukvårdsperioden och efter (inklusive förlorade inkomster och förlust av förmåga att skaffa sig inkomst eller minskat underhåll osv.).*

Ja – i den mån ersättning inte lämnas från annat håll.

- *Förlorade möjligheter.*

Nej, inte annat än i form av ersättning för inkomstförlust eller framtida inkomstförlust (livränta).

- *Utgifter vid rättsliga förfaranden rörande den händelse som orsakade skadan, t.ex. rättsliga avgifter, domstolskostnader*

Nej

- *Ersättning för personlig egendom som stulits eller skadats.*

Ersättning kan lämnas för skadade eller förstörda kläder, glasögon och liknande som den skadelidande bar på sig vid skadetillfället.

I övrigt är möjligheterna till ersättning för saksador mycket begränsade, se ovan under avsnitt 1.2.

- *Annat.*

- Psykisk (ideell) skada:

- *Sveda och värk som brottsoffret åsamkats.*

Ja. Förutom ersättning för sveda och värk kan ersättning också lämnas för kränkning när ett brott som riktats mot den skadelidandes person, frihet eller frid kan ha inneburit en allvarlig kränkning av den skadelidandes personliga integritet.

b) För personer som är i beroendeställning eller anhöriga till brottsoffret:

- Materiell (icke-psykisk) skada:

- *Begravningskostnader.*

Ja – i den mån ersättning inte lämnas från annat håll.

- *Sjukvårdskostnader (t.ex. terapi för en familjemedlem, ambulans- och sjukhusvård, rehabilitering).*

Ja, om brottet har lett till döden och medfört en personskada för någon som stod den avlidne särskilt nära kan ersättning lämnas om ersättning inte lämnas från annat håll. Se vidare under avsnitt 1.3 och 1.4.

- *Förlust av underhåll och förlorade möjligheter.*

Förlust av underhåll kan ersättas under vissa förutsättningar.

- Psykisk skada:

- *Sveda och värk som anhöriga eller personer i beroendeställning åsamkats/ersättning till efterlevande om brottsoffret avlidit.*

Ja, se ovan under avsnitt 1.3.

Betalas ersättningen ut i en klumpsumma eller som månatliga delbetalningar?

Ersättning lämnas vanligen som en klumpsumma. Eventuella bestående skador måste ofta regleras vid en senare tidpunkt då det står klart att skadan kommer att vara bestående. Långvariga inkomstförluster regleras vanligen en gång per år i efterskott. Om man på grund av skadan har en invaliditet som varaktigt satt ned arbetsförmågan kan man under vissa förutsättningar ha rätt till ersättning för framtida inkomstförlust i form av livränta, som då betalas ut månadsvis.

På vilket sätt kan mitt eget agerande vid brottstillfället, egna tidigare domar eller underlåtenhet att samarbeta under ersättningsförfarandet påverka min möjlighet att få ersättning och/eller storleken på ersättningsbeloppet?

Om den skadelidande genom sitt uppträdande i samband med brottet eller på annat liknande sätt uppsåtligt eller av oaktsamhet har ökat risken att skadas kan ersättningen sättas ned eller bortfalla helt. Sådan jämkning av ersättningen sker vanligtvis när brottet föranletts av egen kriminalitet, har samband med narkotikahantering eller när den skadelidande har uppträtt provocerande i samband med brottet.

Det ställs också krav på att den skadelidande i skälig omfattning ska ha medverkat i polisutredningen. Den skadelidande måste också medverka i ersättningsförfarandet hos Brottsövermyndigheten genom att lämna uppgifter och ge in de handlingar som behövs för bedömningen. Har man inte medverkat i polisutredningen kan ersättning inte lämnas. Detsamma gäller om man inte har medverkat i ersättningsärendet.

På vilket sätt kan min ekonomiska situation påverka min möjlighet att få ersättning och/eller storleken på ersättningsbeloppet?

När det gäller ersättning för personskada och kränkning påverkar inte den skadelidandes ekonomiska situation rätten till ersättning eller ersättnings storlek. När det gäller sakskada och ren förmögenhetsskada kan den skadelidandes ekonomiska situation i vissa fall påverka rätten till och storleken på brottsskadeersättningen.

Finns det andra kriterier som kan påverka min möjlighet att få ersättning och/eller beloppet?

Den statliga brottsskadeersättningen är subsidiär till all annan ersättning man har rätt till i anledning av skadan. Det innebär att sådan annan ersättning ska avräknas från brottsskadeersättningen. Detta gäller t.ex. skadestånd som betalats eller bedöms kunna betalas och försäkringsersättning man har rätt till.

Hur beräknas ersättningen?

Ersättningen bestäms enligt reglerna i brottsskadelagen och skadeståndslagen. I vissa avseenden är rätten till brottsskadeersättning mer begränsade än rätten till skadestånd. Principen är att ersättningen ska vara reparativ och så långt som möjligt sätta den skadelidande i samma ekonomiska situation som om skadan inte hade skett.

Nödvändiga och skäliga kostnader täcks i sin helhet, liksom inkomstförlust till följd av skadan. För ersättningen finns ett takbelopp, se avsnitt 1.18.

Ersättning för sveda och värk ersätts enligt tabeller – normalbeloppet under vård-/sjukskrivningstid är cirka 2 500 kr per månad (2018), men högre ersättning kan lämnas t.ex. vid behandling på intensivvårdsavdelning. Vid vissa brott – när skadan lett till döden (ersättning till anhöriga) och våldtäkt – finns också en presumtion för personskada vilket innebär att denna inte behöver bevisas. I dessa fall tillämpas vissa schabloner vid ersättning för sveda och värk som vid uppsåtligt dödande är 60 000 kr och vid oaktsamt dödande 30 000 kr samt vid våldtäkt 15 000 kr.

Ersättning för bestående funktionsmässiga skador bestäms utifrån läkares bedömning av invaliditetsgrad och sökandens ålder, enligt tabeller.

Ersättning för bestående utseendemässiga skador bestäms utifrån hur pass framträdande skadan är, var den är placerad och den skadelidandes ålder, enligt tabeller.

Ersättning för kränkning bestäms utifrån de objektiva förhållandena vid brottet och oberoende av den skadelidandes subjektiva upplevelse. Enligt praxis kan exempelvis olaga hot ge ersättning med 5 000 – 20 000 kr, misshandel 5 000 – 100 000 kr, våldtäkt 100 000 kr och försök till mord 100 000 – 150 000 kr.

På den sammanlagda ersättningen görs sedan ett grundavdrag om 1 500 kr (2018).

Kan jag tilldelas ett minsta eller högsta belopp?

Det lägsta belopp som kan lämnas som ersättning är 100 kr (efter grundavdrag).

Ersättning för personskada, inklusive sveda och värk, lämnas med högst 910 000 kr (2018). Därutöver kan under vissa förhållanden ersättning för livränta lämnas.

Ersättning för sakskada och ren förmögenhetsskada lämnas med högst 455 000 kr (2018).

För ersättning för kränkning finns inget takbelopp.

Förväntas jag ange ersättningsbeloppet i ansökningsformuläret? Om ja, får jag några anvisningar om hur jag ska beräkna det, eller om andra aspekter?

Ja – när det gäller ekonomiska förluster som t.ex. sjukvårdskostnader eller inkomstförlust krävs att man anger beloppet alternativt skickar med underlag som tydligt visar skadans storlek.

När det gäller ideell ersättning (sveda och värk, kränkning, bestående skador samt ersättning till barn som bevittnat brott) behöver inget belopp anges.

Kommer eventuell ersättning som jag får för förluster från annat håll (t.ex. via min arbetsgivares eller en egen privat försäkring) dras av från den ersättning som myndigheten/organet betalar ut?

Ja – den statliga brottsskadeersättningen lämnas bara till den del skadan inte täcks genom andra ersättningar som den skadelidande har rätt till.

Kan jag få ett förskott på ersättningen? Om ja, under vilka förhållanden?

Nej, det finns inga möjligheter att förskotta ersättning.

Kan jag få kompletterande eller ytterligare ersättning (t.ex. efter förändringar av omständigheterna eller försämrad hälsa osv.) efter huvudbeslutet?

Ja, under förutsättning att kravet inte är preskriberat, vilket vanligtvis sker 10 år efter föregående beslut.

Vilka styrkande handlingar måste jag bifoga min ansökan?

En fullmakt i original måste ges in om sökanden företräds av ett ombud. Kostnader ska normalt styrkas med kvitton i original. Det är också en fördel om sökande i övrigt ger in det material som listats ovan och som är relevant i förhållande till skadan.

I den mån nödvändiga handlingar inte bifogas så hämtar Brottsoffermyndigheten själv in den dokumentation som krävs för att bedöma rätten till ersättning och ersättningens storlek. Detta görs med stöd av den fullmakt sökanden ger myndigheten i samband med att ansökan sker. Om myndigheten inte själv kan hämta in de uppgifter och handlingar som krävs får sökanden istället möjlighet att komplettera med detta.

Finns det några administrativa eller andra avgifter som ska betalas när ansökan tas emot och handläggs?

Nej.

Vilken myndighet beslutar om en ersättningsansökan (vid nationella ärenden)?

Brottsoffermyndigheten

Vart skickar jag ansökan (vid nationella ärenden)?

Brottsoffermyndigheten, Box 470, 901 09 UMEÅ.

Observera att ansökan måste göras på en särskild blankett. Blanketter finns tillgängliga på Brottsoffermyndighetens webbplats, www.brottsoffermyndigheten.se

Man kan också göra en ansökan elektroniskt om man har ett svenskt elektroniskt bank-id. En sådan ansökan gör man på webbplatsen www.brottsoffermyndigheten.se

Måste jag vara närvarande under förfarandet och/eller när beslut fattas om min ansökan?

Nej.

Hur lång tid tar det (ungefär) att få ett beslut från en myndighet om ersättningsansökan?

Handläggningstiden varierar beroende på den aktuella arbetsbelastningen på myndigheten. Tiden kan också variera beroende på hur komplicerat ett ärende är. För närvarande är genomsnittlig handläggningstid cirka 3 månader (2018).

Hur överklagar jag myndighetens beslut, om jag inte är nöjd med det?

Brottsoffermyndighetens beslut kan inte överklagas, men myndigheten kan på begäran eller eget initiativ ändra beslutet om nya omständigheter tillkommit eller det annars finns skäl till det. Ett beslut kan inte ändras till nackdel för sökanden.

Den som är missnöjd med beslutet ska skicka en skriftlig begäran om omprövning till myndigheten. Man bör i begäran ange vilken ändring man vill ha och ange skäl för detta. Eventuellt kompletterande material bör ges in tillsammans med begäran.

Sökanden har alltid rätt att få sitt beslut omprövat av Nämnden för brottsskadeersättning.

Var kan jag få nödvändiga formulär och ytterligare information om hur jag ska ansöka?

Information och ansökningsblanketter finns på Brottsoffermyndighetens webbplats, <https://www.brottsoffermyndigheten.se/>.

Information om ersättning och hur man ansöker finns på flera olika språk och blankett för ansökan på engelska finns tillgänglig.

Man kan också ringa Brottsoffermyndighetens servicetelefon på telefon +46 90 70 82 00 som är öppen vardagar kl. 9-15. Service per telefon kan ges på svenska och engelska.

Finns det någon särskild telefonhjälpstjänst eller webbsida som jag kan använda mig av?

Utöver vad som framgår ovan finns information om hur en rättegång går till på <http://www.rattegangsskolan.se/>, och på engelska på <http://www.courtintroduction.se/>.

Åldersanpassad information riktad till barn upp till 18 år finns tillgänglig på <https://www.jagvillveta.se/>. Där hittar man även information på flera olika språk.

Kan jag få rättshjälp (hjälp från en advokat) när jag fyller i ansökan?

Ansökan är enkel att fylla i och vid problem kan man kontakta Brottsoffermyndigheten och bli hjälpt till rätta. Ersättning för ombudskostnader lämnas bara om det finns särskilda skäl.

Finns det någon brottsofferorganisation som kan hjälpa mig att ansöka om ersättning?

De lokala brottsofferjourerna brukar kunna hjälpa till med ansökan. Man hittar brottsofferjourerna via webbplatsen <http://www.brottsofferjouren.se/> och kan också ringa 0200-21 20 19 för att få hjälp.

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 26/03/2020